

RESUMÉ

Uddannelsesvalg i 8. klasse

Unge vej mod ungdomsuddannelse

Denne rapport sætter fokus på de unge i 8. klasse og deres tanker om uddannelse og arbejde.

Rapporten er en del af en større forløbsundersøgelse, der i fire år følger en årgang af unges uddannelsesvalg og overgang til ungdomsuddannelse. Formålet med undersøgelsen er at skabe en helhedsorienteret forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces og overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsatser, der tilbydes i skoler, uddannelsesinstitutioner og vejledningssystem.

Undersøgelsen er baseret på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt 5.400 unge og kvalitative interviews blandt 60 unge, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17.

Resultater

I det følgende præsenteres undersøgelsens hovedresultater.

De unge tænker meget over uddannelsesvalget

I 8. klasse oplever de unge, at uddannelsesvalget for alvor kommer på dagsordenen, og de unge gør sig mange tanker om uddannelse og arbejde. De unge oplever selv, at det er bedst at være afklaret omkring, hvad man vil, og at have en plan, men de har derudover forskellige perspektiver på deres eget valg af uddannelse og job. Der er de målrettede unge, der ved, hvad de vil. De uddannelsesafklarede unge, der ved, at de gerne vil have en gymnasial uddannelse. De jobafklarede unge, der ved, hvilket job de vil have, og endelig de uafklarede unge, der er i tvivl om både uddannelse og job, og som i vid udstrækning oplever det som et problem.

Ca. halvdelen af de unge oplever et stort pres, og hver fjerde oplever ikke at få den hjælp, de har brug for

Ca. halvdelen af de unge (44 %) oplever, at det er et stort pres at skulle vælge, hvad de skal efter skolen, og hver fjerde (26 %) oplever ikke at få den hjælp, de har brug for. De unge, der oplever et pres, oplever ikke nødvendigvis et behov for hjælp. Omvendt er der også en del af de unge, der oplever behov for hjælp, som ikke føler et pres over at skulle tænke over, hvad de skal efter skolen.

De unge mangler viden om dem selv og viden om uddannelse

Der er tale om meget differentierede grupper af unge, som oplever valgprocessen som et pres, og som ikke oplever at få den hjælp, de har brug for. Der ses ikke nogen sammenhæng med de unges sociale baggrund, uddannelsesparathedsvurdering eller herkomst. Til gengæld viser analysen, at de unges karrierekompetencer – forstået som de unges viden om dem selv og viden om uddannel-

sessystemet – er centrale. Unge, der har begrænset viden om dem selv i form af indsigt i egne interesser, styrker og svagheder, og unge, der har begrænset viden om uddannelsessystemet, har således markant større sandsynlighed for at føle sig pressede og opleve et behov for hjælp end andre unge. Undersøgelsen peger dermed på, at arbejdet med karrierekompetencer i udskolingen rummer et vigtigt potentiale i forhold til at kvalificere de unges valg af ungdomsuddannelse og skabe en bedre valgproces.

Familien er omdrejningspunkt for refleksioner

Uddannelsesvalget sættes på dagsordenen i skolen, men det er i familien, de unge søger råd og vejledning, og forældrene påvirker i høj grad de unges tanker om uddannelse og arbejde. Det sker både gennem inspiration, hvor de unge inspireres af forældrenes uddannelsesbaggrund og arbejdsliv, og gennem forældrenes forventninger. Samtidig spejler de unge sig i ældre søskende, som er med til at give inspiration og kvalificere valget qua deres erfaringer.

De unge oplever generelt, at deres forældre har fokus på, at uddannelsesvalget er de unges egen beslutning, og langt hovedparten oplever, at deres forældre forventer, at de vælger det, ”de helst vil”. Kun en mindre del af de unge oplever, at forældrene har meget specifikke forventninger med hensyn til valget af ungdomsuddannelse.

De unge efterspørger skole- og vejledningsmæssig hjælp

De unges behov for hjælp hænger tæt sammen med, hvor ofte de unge taler med forældre om uddannelse og arbejde. De unge, der ikke taler så meget med deres forældre, oplever i langt højere grad end andre unge, at de ikke får den hjælp, de har brug for.

De unge, der oplever et behov for hjælp, peger dog selv på et behov for skole- og vejledningsmæssig hjælp. Særligt peger de unge på, at flere besøg på ungdomsuddannelser, mere praktik og flere besøg på virksomheder vil kunne understøtte deres valg.

Skolen og vejledningen har generelt begrænset betydning

Den vejledning, de unge har fået i skolen frem til undersøgelsestidspunktet, har især haft karakter af kollektiv vejledning, samtaler med lærere og for en mindre gruppe individuel samtale med en UU-vejleder. Flertallet af de unge giver udtryk for, at den vejledning, de indtil nu har fået, kun i nogen grad har hjulpet dem i forhold til deres valgproces. De unge, der har haft en individuel samtale med en UU-vejleder, oplever dog i højere grad, at samtalerne har hjulpet dem.

Der hersker desuden en uklarhed blandt de unge om UU-vejlederens rolle, og i hvilken udstrækning man kan opsøge vejlederen for at få hjælp – uanset om man er vurderet uddannelsesparat eller ikke-uddannelsesparat.